

PLH110014 Ostoja Jaśliska

Powierzchnia: 29 286,8 ha.

Status: obszar zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej 2009/91/WE jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (decyzja Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na alpejski region biogeograficzny – DzU L 43 z 13/02/2009); powiększony do obecnej powierzchni (o stanowisko poczwarówki zwężonej) decyzją Komisji Europejskiej 2011/62/UE (decyzja KE z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na alpejski region biogeograficzny; DzU L 33/1 z 8.2.2011).



Łąki kośne w okolicy Surowicy w Ostoi Jaśliskiej (fot. Wojciech Mróz)

Położenie administracyjne: województwo podkarpackie, powiat jasielski, gmina Krempna (m. Polany); powiat krośnieński, gmina Dukla (m.: Barwinek, Cergowa, Jasionka, Kamionka, Lipowica, Mszana, Nowa Wieś, Olchowiec, Ropianka, Smereczne, Tylawa, Wilsznia, Zawadka Rymanowska, Zyndranowa), gmina Jaśliska (m.: Czeremcha, Daliowa, Jaśliska, Lipowiec, Posada Jaśliska, Szklary, Wola Niżna, Wola Wyżna), gmina Iwonicz-Zdrój (m. Lubatowa), gmina Rymanów (m.: Królik Polski, Królik Wołoski, Puławy, Rudawka Rymanowska, Tarnawka, Wisłoczek, Zawoje); powiat sanocki, gmina Bukowsko (m. Wola



Sękowa), gmina Komańcza (m.: Czystograb, Darów, Dołżyca, Jasiel, Moszczaniec, Osławica, Polany Surowicze, Radoszyce, Rudawka Jaśliska, Surowica, Łupków, Wisłok Wielki), gmina Zarszyn (m. Odrzechowa);

Istniejące formy ochrony: rezerwaty przyrody: „Bukowica” (292,92 ha; 1996), „Cisy w Nowej Wsi” (2,18 ha; 1957), „Kamień nad Jaśliskami” (302,32; 2000), „Modrzyna” (14,46 ha; 1953), „Przełom Jasiołki” (123,41 ha; 1976), „Rezerwat Tysiąclecia na Cergowej Górze” (61,35 ha; 1963), „Wadernik” (10,72 ha; 1989), „Źródlika Jasiołki” (1585,01 ha; 1993); Jaśliski Park Krajobrazowy (25 288 ha; 1992); Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego (82 360 ha; 1998); PLB180002 Beskid Niski.

Opis obszaru:

Obszar położony jest w Beskidzie Niskim, między Przełęczą Sarbowską na zachodzie i Łupkowską na wschodzie, a Mszaną, Duklą i Królikiem Polskim na północy. Jego południowa granica pokrywa się z granicą państwa. Obejmuje Pasma Graniczne i Beskid Dukielski wraz z górną częścią dorzecza Jasiołki, źródłiskami Wisłoka i Osławicy oraz doliną Wisłoka na odcinku od miejscowości Wisłok Wielki do zbiornika zaporowego w Sieniawie. Rzeźba terenu ma łagodny charakter, wzniesienia nie przekraczają 1000 m n.p.m., a deniwelacje wynoszą ok. 450-550 m. Najwyższe szczyty tego obszaru to Kamień (863 m), Danawa (841 m) i Kanasiówka (823 m). W dolinach i na zboczach występują tarasy i spłaszczenia erozyjne. Interesującą budowę geologiczną wykazują okolice wzgórz Piotruś (727 m) i Ostrej (687 m), gdzie Jasiołka tworzy malowniczy przełom. W strefie szczytowej Piotrusia oraz w masywie Kamienia nad Jaśliskami znajduje się ciąg skałek zbudowanych z piaskowca oraz rumowiska skalne. Na Górze Cergowej występują liczne jaskinie. Największą wartością obszaru są biocenozy leśne o naturalnym składzie gatunkowym (przede wszystkim buczyny, a także dobrze zachowane jaworzyny), rozległe obszary źródłiskowe i naturalne doliny rzeczne. Jest to ważna ostoja fauny puszczańskiej z dużymi drapieżnikami. Tereny otwarte to głównie dawne pastwiska i łąki, obecnie tylko częściowo użytkowane. W południowej części obszaru, w rezerwacie „Źródlika Jasiołki” znajduje się również kompleks terenów podmokłych (młaki, torfowiska przejściowe). Obszar charakteryzuje się też bogatą fauną ptaków, zwłaszcza drapieżnych, a przez Przełęcz Dukielską prowadzi ważny ptasi szlak migracyjny.

Przedmioty ochrony obszaru:

Przedmiotami ochrony w Ostoi Jaśliskiej jest kompleks siedlisk przyrodniczych oraz związane z nimi gatunki roślin i zwierząt, a dokładniej:

- 10 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy siedliskowej
- 19 gatunków zwierząt z załącznika II Dyrektywy siedliskowej, w tym: 9 gatunków ssaków, 3 gatunki płazów, 2 gatunki ryb i 5 gatunków bezkręgowców.
- 1 gatunek rośliny z załącznika II Dyrektywy siedliskowej

W obrębie siedlisk przyrodniczych największą powierzchnię zajmuje żyzna buczyna karpacka (kod 9130), na uboższych glebach zastępowana przez kwaśną buczynę górską lub żyzne jedliny (kod 9110). Obok nich, na stromych wilgotnych zboczach, występują dobrze zachowane jaworzyny (kod 9180), a w dolinach rzek i potoków – lasy i zarośla łęgowe (kod 91E0), którym na nielicznych kamieńcach towarzyszy roślinność pionierska (kod 3220). Siedliska łąk górskich (kod 6510) zachowane są w dolinach oraz na zboczach wzniesień, na żyznych, niezbyt wilgotnych glebach nie wykazujących zabagnienia (obszar na południe od Jaślisk i Lipowca, między Mszaną a Tylawą, w Zyndranowej oraz w okolicach Woli Wyżnej). Z innych siedlisk nieleśnych będącymi przedmiotami ochrony należy wymienić górskie



murawy bliźniczkowe (kod 6230). Występują one w rozproszeniu na szczytach wzniesień, na polanach i obrzeżach lasu (m.in. w rezerwacie „Źródlika Jasiołki”, a także w rozległej dolinie Polan Surowicznych). Niezwykle cenne są występujące w obszarze torfowiska – do przedmiotów ochrony należą torfowiska przejściowe (kod 7140) oraz górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230), które spotkać można na wysiękach w obszarach źródliskowych lub na terasach rzecznych. Ostatnim siedliskiem podlegającym ochronie są jaskinie nieudostępnione do zwiedzania (kod 8310) – ogółem na terenie Ostoi Jaśliskiej znajduje się 29 jaskiń o łącznej długości 371 m. Są to formy pseudokrasowe o genezie osuwiskowej i rozłamowej, występują w piaskowcach cergowskich i przybyszowskich. Jaskinie na Górze Cergowej to ważne zimowiska nocka Bechsteina *Myotis Bechsteini*, nocka orzęsionego *Myotis emarginatus*, nocka dużego *Myotis myotis* i podkowca małego *Rhinolophus hipposideros*.

Obok nietoperzy w obszarze bytuje 15 gatunków z załącznika II Dyrektywy siedliskowej uznanych za przedmioty ochrony. Rzeki są siedliskiem brzanki *Barbus peloponnesius* i głowacza białopłetwego *Cottus gobio*. Na większości cieków spotkać można ślady żerowania bobra *Castor fiber* i wydry *Lutra lutra*. Obszar jest istotny dla ochrony dużych drapieżników: niedźwiedzia *Ursus arctos*, wilka *Canis lupus* i rysia *Lynx lynx*. Znajdują się tu silne populacje nadobnicy alpejskiej *Rosalia alpina* oraz biegacza urozmaiconego *Carabus variolosus*. Unikatowe jest występowanie cennych gatunków ksylobiontycznych bezkręgowców (zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus*, zagłębek bruzdkowany *Rhysodes sulcatus*). Jedynie na dwóch stanowiskach zlokalizowano kilkumilimetrowego, zagrożonego wyginięciem ślimaka – poczwarówkę zwężoną *Vertigo angustior*. W przydrożnych rowach i niewielkich zbiornikach wodnych spotkać można kumaka górskiego *Bombina variegata* oraz dwa gatunki traszek – karpacką *Triturus montandoni* i grzebieniastą *Triturus cristatus*.

Gatunki roślin ujęte w Dyrektywie siedliskowej reprezentuje jeden takson – w 1997 roku u źródeł Jasiołki znaleziono, po raz pierwszy w Polsce, stanowisko ponikła kraińskiego *Eleocharis carniolica*.

Założenia:

1. Plan zadań ochronnych dotyczyć będzie całego obszaru Natura 2000 – nie stwierdzono by zachodziły przesłanki określone w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody;
2. Jego głównym celem będzie określenie działań i sformułowanie zapisów pozwalających na skuteczną ochronę siedlisk i gatunków wskazanych jako przedmioty ochrony; wykonane zostaną również ekspertyzy służące uzupełnieniu informacji o Obszarze;
3. Lista przedmiotów ochrony może ulec zmianie w toku prac nad projektem planu.

Plan zadań ochronnych (w skrócie PZO) dla obszaru Natura 2000 jest to dokument planistyczny określający podstawowe zasady jego ochrony. Standardowo ochrona obszarowa polega przede wszystkim na określeniu listy zakazów i nakazów odnoszących się np. do całej powierzchni rezerwatu przyrody, czy też parku narodowego. Natomiast w obszarach Natura 2000 przedmiotami ochrony są przede wszystkim wybrane siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt (i ich siedliska). Plan zadań ochronnych to narzędzie umożliwiające jak najszybsze rozpoczęcie działań niezbędnych dla skutecznej ochrony obszaru Natura 2000. Celem planu jest bowiem zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków i zwierząt dla których obszar został wyznaczony.



Obowiązek sporządzenia PZO dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (DzU 2004 Nr 92 poz. 880 z późn. zm.). Szczegółowy zakres dokumentu określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (DzU z 2010 r.; Nr 34; poz.186 z późn. zm.). Plan ustanawia zarządzający obszarem na okres 10 lat, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia. Dla opisywanego obszaru jest to Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Zakres prac koniecznych dla sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru obejmuje:

- opisanie granic obszaru w formie wektorowej warstwy informacyjnej;
- zgromadzenie, zweryfikowanie i uzupełnienie informacji o obszarze i przedmiotach ochrony, istotnych dla ich ochrony;
- ocenę stanu ochrony przedmiotów ochrony;
- identyfikację i analizę istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony
- ustalenie celów działań ochronnych;
- ustalenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania;
- ustalenie koniecznych zmian obowiązujących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- ocenę potrzeby sporządzenia planu ochrony dla części lub całości obszaru oraz terminu jego sporządzenia;
- sporządzenie dokumentacji projektu planu zadań ochronnych w formie elektronicznej, opracowanej w formie opisu tekstowego, zestawień tabelarycznych, przedstawień graficznych, map, baz danych, w tym cyfrowych warstw informacyjnych.

Skutki planu zadań ochronnych:

- określenie zakresu rzeczowego, kosztów, harmonogramu oraz formalnych podstaw do występowanie o środki na niezbędne działania dla ochrony obszaru,
- podsumowanie wiedzy o obszarze i jego przedmiotach ochrony,
- ustalenie systemu monitoringu umożliwiającego ocenę skuteczności podejmowanych działań i szybkie reagowanie na pogorszenie stanu przedmiotów ochrony,
- ułatwienie kwalifikowania przedsięwzięć pod kątem możliwości wywierania negatywnego wpływu na obszar,
- cele planu zadań ochronnych mogą być punktem odniesienia dla ocen oddziaływania przedsięwzięć na obszar Natura 2000 oraz dla strategicznych ocen oddziaływania innych planów,
- zidentyfikowane i wskazane „ryzykownych” lub złych zapisów istniejących studiów oraz planów z punktu widzenia ochrony obszaru; nie pociąga to za sobą obowiązku zmiany planu przez gminę, ale jest informacją, że realizacja takich zapisów studiów lub planów może napotkać na problemy w procedurze ocenowej,
- ułatwienie wdrażania programu rolno-środowiskowego, który musi być zgodny z PZO,
- opisanie nowo znalezionych gatunków lub siedlisk, które powinny być przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000,
- aktualizacja SDF, korekta granic obszaru.



PZO sporządza się w oparciu o istniejącą i możliwą do szybkiego zebrania wiedzę na temat obszaru Natura 2000. W ramach procesu planistycznego należy przeprowadzić niezbędne badania terenowe i ustalić czy szczegółowe inwentaryzacje są potrzebne do właściwego określenia działań ochronnych.

PZO nie jest sposobem na zwolnienie jakichkolwiek działań z obowiązujących procedur, np. PZO nie zastąpi, w stosunku do żadnych planów ani przedsięwzięć, procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000.

W celu **zapewnienia udziału społeczeństwa** oraz wszystkich zainteresowanych podmiotów prowadzących działalność w obszarze Natura 2000 lub w inny sposób z nim związanych, przygotowanie projektu PZO będzie jawne na wszystkich etapach prac. Zainteresowane osoby i instytucje będą mogły aktywnie uczestniczyć w procesie planowania jako członkowie Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW). Udział przedstawicieli różnych instytucji, grup społecznych i profesji pozwoli zoptymalizować proces planowania PZO. W pracach nad projektem PZO przewidziano 3 spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy, których celem będzie przedstawienie oraz przedyskutowanie zagadnień dotyczących projektu PZO.

Informacja o postępie prac, prowadzonych spotkaniach i dokonywanych uzgodnieniach będzie zamieszczana na Platformie Komunikacyjno-Informacyjnej oraz na stronie internetowej RDOŚ w Rzeszowie. Kontakt z członkami ZLW będzie utrzymywany także przez pocztę elektroniczną oraz telefonicznie. Dzięki tym kanałom dostępu będzie można zapoznawać się z bieżącym stanem prac nad projektem Planu i zgłaszać uwagi i wnioski podczas procesu planistycznego.

Koordynatorem prac nad projektem PZO jest Pan Wojciech Mróz (e-mail: mroz@iop.krakow.pl , tel. 12 370 35 40). Kwestiami związanymi z projektem zajmują się również planiści regionalni: Pan Maciej Ciuła (e-mail: maciej.ciuła.rzeszow@rdoś.gov.pl, tel. 177850044 – sprawy finansowe) i Pani Dorota Rogala (e-mail: dorota.rogala@yahoo.pl, tel. 783921780 – sprawy merytoryczne).

W opracowaniu korzystano z publikacji „Opracowanie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000”, GDOŚ, 2010.

